

Hemşirelik Öğrencilerinde Suçluluk, Utanç Duyguları Ve Etkileyen Faktörler

Determine Nursing Students' Guilt And Shame Feelings And Influencing Factors.

Selma Kahraman¹, Benan Düzgün Koca², Hülya Karataş³

1- Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği

2- Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

3- Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı Ve Hemşireliği

Yazışma adresi: Selma Kahraman

Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği. Osmanbey Yerleşkesi, Merkezi Derslik, Kat:2 / Şanlıurfa

e-mail: skahraman1308@gmail.com Tel: +90 414 318 1189

Geliş tarihi / Received: 15/08/2016

Kabul tarihi / Accepted: 22/11/2017

Öz.

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinde suçluluk ve utanç duyguları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Materiyal ve Metod: Araştırmanın evreni Şanlıurfa'da bulunan Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören hemşirelik öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini, evren üzerinden gidilerek 235 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri anket formu ve Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ) ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistik, İndependence t-testi, Mann Whitney U testi, One way anavo testi, kruskal walls testleri ve korelasyon kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin %52,4'ü 20 yaşından büyük, %55,7'sinin kadın olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %50,6'sının hemşirelik mesleğine isteyerek gelmediğini ifade etmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin utanç puan ortalamasının 43,4±8,5, suçluluk puan ortalamasının 49,7±8,9 olduğu saptanmıştır. Suçluluk ve utanç puanları erkeklerde daha düşük bulunmuştur (p<0,01).

Sonuç: Hemşire öğrenciler üzerinde yapılan bu araştırmada suçluluk ve utanç duyguları yüksek çıkmıştır. Suçluluk ve utanç duyguları etkileyen en önemli faktörün cinsiyet olduğu, erkeklerin bu duyguları kadınlara göre daha az yaşadığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Suçluluk, Utanç

ABSTRACT

Purpose: This study was carried out in a descriptive manner to determine nursing students' guilt and shame feelings and influencing factors.

Materials and Methods: The universe of this study is composed of the nursing students from Harran University, Health College located in Şanlıurfa. It was planned to include all the students in the research. 235 students participated in the study apart from several students who did not volunteer. The data regarding the socio-demographic characteristics of the students were collected using Questionnaire Form and Guilt-Shame Scale (GSS). In analysis of the data, descriptive statistics, normal distribution tests, relational tests and corelasyon technique were used.

Results It was found out that 52.4% of the nursing students in health department were over the age of twenty, 55.7% of them were female. 50.6% Of students was stated that they willingly come to the nursing profession. The nursing students' average score of guilt was 43.4±8.5 and that of shame was 49.7±8.9. It was found that guilt and shame scores were significantly lower in men (p <0.01).

Conclusions: The feelings of guilt and shame were found to be high in this study realized with nursing students. Guilt and shame are the most important factors affecting the sex, the feelings of the men were found to have less than women.

Key Words: Nursing, Student, Guilt, Shame

Giriş

Suçluluk ve utanç olumsuz öz değerlendirmeye ait manevi duygulardır. Suçluluk duygusu yaşayan bireyde, kendine verdiği değerin ve saygının azalması nedeniyle benlik kavramı zedelenebilir, karar vermede yetersizlik ve düşünce bozuklukları görülebilir (1,2). Suçluluk duygusu, bireyin gerçekleştirebileceği çözüme yönelik davranışlarını engelleyebileceğinden, bireyin gelişimini geriletebilir. Utanç ise 'temel bir beceriksizlik sonucu kişinin kendisinden kaynaklanan sıkıntılı durum' olarak bilinir. Suçluluk ve utanç duyguları kesin sınırları ile ayrılmış değildir. Utanç duygusu içinde yetiştirilen bireylerde de davranış, uyum ve kişilik bozuklukları görülebilir (3-6).

Suçluluk ve utanç duyguları sosyal ve kişiler arası ilişkilerde önemli bir rol oynar (1.5). Öğrenci hemşirelerin sağlık sistemi içinde önemli roller üstlenmeleri için kendi meslek alanlarında toplumsallaşmış olmaları istenir. Araştırmalar; disiplinler arası bakım ve tedavi esnasında iddialı ve profesyonel özerklik ile kendi rollerini yerine getiren hemşireler, suçluluk ve utanç duygusunun kendi yeteneklerini etkileyebileceği göstermiş, utanç ve suçluluğun klinik hemşirelik eğitimi üzerindeki etkisi, hemşire eğitimciler tarafından dikkate alınması gerektiği sonucuna varmıştır (5,7)

Tüm insanlar suçluluk yaşama ve baş etme deneyimlerine sahiptir. Evrensel olan bu duyguyu yaşamının normal olduğunu kabul etmek için, bu kişiler ile ilişki kurulması çözümün ilk

basamağıdır (2-4). Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinde oluşabilecek suçluluk-utanç duygusunu erken dönemde fark ederek fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar oluşturmadan engellenmesinde önemli role sahip olacaklardır (1,5,7).

Bu açıdan bakıldığında, hemşirelik öğrencilerinde bu duyguların tanınması ve değerlendirilmesi, etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla bu araştırma planlanmıştır.

Materiyal ve Metod

Amaç: bu araştırma hemşirelik öğrencilerinde suçluluk ve utanç duyguları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Evren ve örneklem: Araştırmanın evreni Şanlıurfa'da bulunan Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda öğrenim gören hemşirelik öğrencileridir. Bu okulda bulunan öğrencilerin hepsine ulaşılabilecek şekilde planlama yapılmış, araştırmayı kabul etmeyen ve boş kağıt veren öğrenciler çıkınca araştırmanın örnekleme 235 kişi oluşturmuştur.

Veri Toplama Yöntemleri: Araştırmanın verileri 2 form ile toplanmıştır.

1-Araştırmacılar tarafından hemşirelik öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirleyen 10 sorudan oluşan anket formu oluşturulmuştur.

2-Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ)

Suçluluk ve utanç durumlarını saptamak için Şahin ve Şahin (1992) tarafından geliştirilen ölçek 24 maddeden oluşmakta olup, beşli Likert

tipi bir ölçektir. Bu ölçek onikişer maddeden oluşan Suçluluk ve Utanç alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe suçluluk ve utanç düzeylerinin de yükseldiği varsayılır. Her bir alt ölçekten ayrı ayrı en düşük 12, en yüksek 60 puan alınır. Şahin ve Şahin (1992) yaptıkları güvenilirlik çalışmalarında iç tutarlık katsayılarını suçluluk alt ölçeği için 0,81, utanç alt ölçeği için 0,80 olarak bulmuşlardır. Geçerlik çalışmalarında ise suçluluk ve utanç ölçeklerinin birbiri ile korelasyonu 0,49 olarak bulunmuştur. Beck depresyon envanteri ile suçluluk alt ölçeğinin korelasyonu -0,10, sosyotropi ölçeği ile 0,33 olarak anlamlı düzeyde bulunmuştur. Utanç ölçeğinin sosyotropi ölçeği ile korelasyonu ise, 0,50 olarak bulunmuştur. Ayrıca diğer ölçeklerle de ölçüt bağımlı geçerlik yapılmış anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Yapı geçerliği çalışmaları yapılmış ölçeğin iki boyuttan oluştuğu ve suçluluk ve utanç boyutuna tam olarak yerleştiği görülmüştür. Araştırma kapsamında 100 öğrenci ile yapılan güvenilirlik çalışmasında iç tutarlık analizine bakılmış, suçluluk alt ölçeği için Cronbach alpha katsayısı 0,87, utanç alt ölçeği için ise 0,92 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirmesi: Araştırma verileri SPSS 16 programında yapılmıştır. Bu çalışmada **öğrenci** hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri, Utanç ve suçluluk ölçek puanları bağımlı değişkenleri oluşturmuştur. İstatistiksel testlerin anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ değeri kabul edilmiştir. Verilerin

değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, ortanca, minimum ve maksimum değerler ve yüzdelik sayılar kullanılmıştır. Ölçek puanları normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro ve Kolmogorow-Smirnov testleri uygulanmıştır. Buna göre araştırma verilerin analizi için kullanılan testler: İndependence t-testi, Mann Whitney U testi, One way anavo testi, kruskal Walls kullanılmıştır. Suçluluk ve utanç ölçeklerinin birbiri ilişkisi korelasyon ile hesaplanmıştır.

Bulgular:

Tablo 1. Hemşire Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Yaşı		
20 yaş ve daha küçük	101	47,6
20 yaşından büyük	134	52,4
Cinsiyet		
Erkek	104	44,3
Kadın	131	55,7
Mezun olduğu lise		
Düz lise	155	66,0
Fen-Anadolu-meslek lisesi	80	44,0
Sınıfı		
1. sınıf	106	45,1
2. sınıf	43	18,3
3. sınıf	39	16,6
4. sınıf	46	20,0
Herhangi bir sağlık kurumunda çalışma durumu		
Evet	44	18,7
Hayır	191	81,3
Kaldığı Yer		
Ailemle	70	29,8
Öğrenci yurdunda	76	32,3
Arkadaşlarla evde	89	38,0
Hemşirelik mesleğini severek gelme durumu		
Evet	116	49,4
Hayır	119	50,6

Tablo 1’de Hemşirelik öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri verilmiştir. Bu verilere bakıldığında, hemşirelerin % 52,4’ü 20 yaşından büyük, % 55,7’sinin kadın, % 66,0’ı ise düz liseden bu okula geldiği saptanmıştır. Öğrencilerin % 45,1’i birinci sınıfta olduğu, % 38,0’ı arkadaşlarıyla bir evde kaldığı, % 50,6’sı hemşirelik mesleğine isteyerek gelmediğini ifade etmiştir.

Tablo 2. Hemşire Öğrenci Ailelerinin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Aile gelir düzeyi		
500-1000	76	32,3
1001-2000	83	35,3
2000 ve fazlası	76	22,4
Baba mesleği		
Çalışmıyor-yok	57	23,2
İşçi	66	28,1
Memur	28	11,9
Serbest meslek	84	36,8
Annenin eğitim durumu		
Okur yazar değil	121	51,5
Okur yazar	43	18,3
İlkokul ve üstü	71	30,3
Babamın eğitim durumu		
Okur yazar değil	18	7,7
Okur yazar	54	23,0
İlkokul	90	38,3
Lise ve üstü	73	31,0
Kardeş sayısı		
1-4 kardeş	61	26,0
4 kardeşten fazlası	174	74,0

Hemşire öğrenci ailelerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 2’de verilmiştir. Öğrenci ailelerin % 35,3’ü 1001-2000 TL arasında geliri olduğu, % 36,8’inin babasının serbest meslek olarak çalıştığı, % 51,5’i okur yazar olmayan anne olduğu, babalarda ise bu oran % 7,7 olduğu görülmüştür.

Hemşirelik öğrencilerin suçluluk ve utanç ölçeğinden aldıkları puanları Tablo 3’de görüldüğü gibi, utanç puan ortalamasının 43.4 ± 8.5 , suçluluk puan ortalamasının 49.7 ± 8.9 olduğu saptanmıştır. Utanç ve suçluluk puanları arasında korelasyonu 0.62 olarak belirtilmiştir. Aralarında ilişki istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p < 0,01$)

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Suçluluk Ve Utanç Puanları

Ölçekler	Min±Max	X±SD	r±p
Utanç	19±60	43.4±8.5	0.62±0.00
Suçluluk	19±60	49.7±8.9	

Tablo 4’de hemşirelik öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre suçluk ve utanç puan durumları verilmiştir. 20 yaş ve daha küçük olan hemşire öğrencilerin utanç puanları $44,3 \pm 8,7$, suçluluk puanları ise $50,9 \pm 8,5$ ’dir. 20 yaşından büyük olan hemşire öğrencilerin suçluluk ve utanç puanları sırasıyla $56,8 \pm 6,9$, $42,7 \pm 8,3$ ’dir. Yaş ile suçluluk ve utanç puanları arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki çıkmamıştır ($p > 0,05$).

Cinsiyete göre utanç ve suçluluk puanları bakıldığında, erkek öğrencilerin utanç puanları $39,3 \pm 7,9$, suçluluk puanları ise $46,3 \pm 10,0$, kadın öğrencilerde bu puanlar sırasıyla $46,8 \pm 7,4$, $56,8 \pm 6,9$ olduğu görülmüştür. Cinsiyete göre suçluluk ve utanç puanları arasında istatistiksel fark anlamlı çıkmıştır ($p < 0,01$).

Araştırmaya katılan hemşire öğrencilerin mezun olduğu liseye göre utanç ve suçluluk ölçeğinden aldıkları puana bakıldığında; düz liseden ya da Fen- Anadolu ve sağlık meslek lisesinde mezun olunan öğrencilerin utanç puanları hemem hemen aynı olduğu ($p>0,05$) saptanmıştır. Ancak

suçluluk puanlarının ise düz liseden mezun olan öğrencinin $49,3\pm9,6$ hesaplanırken, Fen- Anadolu ve sağlık meslek lisesinde mezun olan öğrencinin puan ortalaması $57,4\pm6,8$ hesaplanmıştır ($p>0,05$).

Değişkenler	Utanç puan			Suçluluk puan		
	X±SD	t	p	X±SD	u	p
Yaşı 20 yaş ve daha küçük 20 yaşından büyük	44,3±8,7 42,7±8,3	1,377	0,170	50,9±8,5 53,1±50,7	-1,803	0,071
Cinsiyet Erkek Kız	39,3±7,9 46,8±7,4	7,272	0,000	46,3±10,0 56,8±6,9	-4,692	0,000
Mezun olduğu lise Düz lise Fen-Anadolu-meslek lisesi	42,9±8,6 44,5±8,3	-1,394	0,164	49,3±9,6 57,4±6,8	-0,064	0,949
Sınıfı 1. sınıf 2. sınıf 3. sınıf 4. sınıf	44,3±8,8 43,0±8,5 41,3±8,6 43,7±7,4	1,640	0,181	50,5±8,8 64,3±8,7 47,8±9,7 48,8±7,4	5,221	0,156
Herhangi bir sağlık kurumunda çalışma durumu Evet Hayır	41,6±8,4 43,9±8,5	-1,549	0,127	49,8±7,7 52,6±4,6	-0,409	0,682
Annenin eğitim durumu Okur yazar değil Okur yazar İlkokul ve üstü	42,1±8,6 43,6±9,9 45,6±6,7	3,754	0,025	48,5±9,6 50,1±8,7 59,6±6,2	3,208	0,201
Hemşireliğe severek gelme durumu Evet Hayır	44,2±8,3 42,7±8,7	1,274	0,204	55,8±5,3 48,5±9,6	-1,715	0,086

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Suçluk Ve Utanç Puan Durumları

Hemşire öğrencilerin herhangi bir sağlık kurumunda çalışan öğrencilerin utan puan ortalaması $41,6\pm8,4$ iken çalışmayan öğrencilerde $43,9\pm8,5$ bulunmuştur. Çalışma durumu ile utanç ölçeği arasında istatistiksel fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Suçluluk puanları

incelendiğinde ise çalışan öğrencilerde $49,8\pm7,7$ hesaplanırken, çalışmayanlarda $52,6\pm4,6$ hesaplanmıştır ($p>0,05$).

Annenin Eğitim durumuna göre bakıldığında, annesi okur azar olmayan öğrencilerde utanç puan ortalaması $42,1\pm8,6$ iken, ilkokul ve üstünde $45,6\pm6,7$ 'dir ($p<0,05$).

Hemşireliği severek gelen öğrencilerin suçluluk puan ortalaması 55.8 ± 5.3 iken sevmeyerek gelen öğrencilerin 48.5 ± 9.6 olduğu saptanmıştır (($p > 0,05$)).

Tartışma

Hemşirelik eğitimi, ileriye gören, olumlu bakış açısına sahip ve profesyonel bir kişi olarak yetiştirecek biçimde bilimsel temele dayalı bilgi, klinik beceri, eleştirel düşünme ve kişiler arası iletişimi kapsamalıdır (8). Hemşirelik insan sağlığı ile doğrudan ilişkili olduğundan öğrencinin sağlığı vazgeçilmez bir değerdir. Bu nedenle hemşirelikte mesleki profesyonellik, mesleğin standartlarının oluşturulmasında ve kaliteli bakım sunulmasında öğrenci hemşireleri çok yönlü ele alınması gerekmektedir. (7,9, 10) Öğrencinin sağlığını değerlendirme sırasında ele alınması gereken kriterlerden biri suçluluk ve utanç duygularıdır.

Bu çalışmada hemşire öğrencilerin aldıkları utanç puan ortalamasının 43.4 ± 8.5 , suçluluk puan ortalamasının 49.7 ± 8.9 olduğu saptanmıştır. Utanç ve suçluluk puanları arasında korelasyonu 0.62 olarak belirtilmiştir($p < 0,01$, Tablo 3). Bu sonuç hemşire öğrencilerin suçluluk ve utanç duyguları yüksek düzeyde yaşandığını, utanç puanı arttıkça suçluluk puanının arttığını belirtmektedir.

Suçluluk-utanç duygularının kişilik gelişimi üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Üst benliğin belli bir düzeyde gelişmesi, sağlıklı boyutta suçluluk-utanç duygusu oluşmasını sağlayarak sağduyumuzun

temelini oluşturur (2,5,11). Hemşireliği severek gelen öğrencilerin suçluluk puan ortalaması 55.8 ± 5.3 iken sevmeyerek gelen öğrencilerin 48.5 ± 9.6 olduğu saptanmıştır (($p > 0,05$, Tablo 4). Bu durum severek gelen öğrencilerin mesleğinin önemini daha iyi kavradıkça, algıladıkça daha fazla suçluluk ve utanç duygusunun yaşandığını sağduyusunun geliştiğini düşündürebilir.

Kamu çalışanları üzerinde yapılan bir çalışmada ise suçluluk ve utanç duygularının birbirinden bağımsız olduğu ve aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (12). Bu sonuç insan odaklı bakımı benimseyen, kişiler arası iletişimin çok önemli olduğu hemşirelik mesleğinde suçluluk ve utanç duyguları arasında anlamlı bir ilişki olmasını nedeni açıkladığını düşündürmektedir. Bu duygularını tanımlayan ve kontrol eden öğrenci hemşirenin profesyonel olma konusunda ilk adımı attığı söylenebilmektedir.

Suçluluk ve utanç duygularının kadın ve erkek çalışanlarda farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Erkeklerin suçluluk puanlarını kadınlara göre daha fazla, utanç puanlarının ise daha az olduğu saptanmıştır (12). Bu konuda benzer bir çalışma yapan Lutwak vd., (2001) yaptıkları çalışmada, suçluluk ve utanç duygusunun kadın ve erkeklerde farklı dağılım gösterdiğini, bunun yanında bizim yaptığımız çalışma sonucuna benzer olarak kadınlarda hem suçluluk, hem de utanç duygusu değerlerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (Tablo 4, Şekil 1).

Kadınlar, tarih boyunca devam eden bir cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmışlardır. Bu da kadınların bir toplulukta cinsiyetten kaynaklanan bu farklılığı çok yoğun bir şekilde hissetmelerine ve başkalarının gözünde nasıl göründüklerine odaklanmalarına neden olabilir. Ergenlik çağından itibaren, cinsiyet farklılığını anlamasıyla birlikte, önce ailesi sonra toplumun kısıtlayıcı ve ayrımcı uygulamalarına maruz kalan kadınlar, yapılan bir yanlış davranışın sonucunda, benliklerini hedef alan utanç duygusunu yaşayabilirler. Erkekler ise, cinsiyet farklılıklarını anlamalarıyla birlikte, aile ve toplum içerisinde daha rahat hareket etme, daha serbest olma hakkını kendilerinde görebilirler. Kendine güvenle birlikte ortaya çıkan bu durumun sonucunda, yapılan yanlış davranışta benliklerini hedef alma tutumunu sergilemeyebilirler. Bunun yerine davranış odaklı olan suçluluk duygusunu daha çok yaşayabilirler (1,4,13,12).

Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin suçluluk ve utanç puanları değerlendirildiğinde, utanç puanları, özellikle suçluluk yüksek olduğunu göstermiştir. Bu puanlar artan yaş ile suçluluk ve utanç puanları azalmıştır. Bu çalışmada ise tam tersi çıkmıştır. 20 yaş ve daha küçük olan hemşire öğrencilerin, suçluluk puan ortalaması 50,9±8,5' iken 20 yaşından büyük olanlarda 56,8±6.9 çıkmıştır. Yaş artıkça suçluluk duyguları artmıştır. Utanç puanları ise yaş artıkça azalma olmuştur (p>0,05, Tablo 4). Bu sonuç bir çalışmada suçluluk duygusu, bireyin

gerçekleştirebileceği çözüme yönelik davranışlarını engelleyebileceğinden, bireyin gelişimini geriletebileceği desteklediğini düşündürmektedir (5).

Her kişi bu duyguları bir şekilde yaşarken, asıl sorun bu duyguların ne yoğunlukta yaşandığı ve kişinin bu duygularla nasıl baş ettiği yani bu duyguları nasıl yönettiği ile ilgilidir. Bu duyguların hiç yaşanmamasının da kişi için çok büyük sorunlar yaratabileceği unutulmamalıdır

Sonuç Ve Öneriler

Hemşire öğrenciler üzerinde yapılan bu çalışmada suçluluk ve utanç duyguları yüksek çıkmıştır. Suçluluk ve utanç duyguları etkileyen faktörler, yaş, cinsiyet, aile eğitim durumu olmuştur.

Öneri olarak bu çalışmayı destekleyecek, bilimsel kanıt olarak literatürde yer alması için başka çalışmaların yapılması, öğrencilerin yaşadıkları bu duyguların mesleğe ve kendisine olumlu ya da olumsuz etkilenmeyi belirleyecek başka çalışmalar yapılması önerilmektedir. Kaynaklar

Kaynaklar.

- 1-Akbağ M, İmamoğlu, S. Cinsiyet ve bağlanma stillerinin utanç, suçluluk ve yalnızlık duygularını yordama gücünün araştırılması. Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 2010;10 (2): 651-682.
- 2- Kalyoncu ÖA, Mırsal H, Pektaş Ö, Gümüş Ö, Tan D, Beyazyürek M. The feelings of guilt and shame in alcohol dependent patients. Journal Of Addiction 2002; 3:160–164.
- 3-Kantek F, Gezer N. Faculty members' use of power: midwifery students' perceptions and expectations. Midwifery 2010; 26: 475–479.
- 4-Karataş Z. An investigation of high school student's guilt and shame scores in terms of gender and whether they have had discipline punishment or not. Mersin University Faculty Of Education Journal 2008; 4: 103–114.
- 5-Kaya N, Türkinaz A, Turan N, Karabay B, Emir E. The feelings of guilt and shame experienced by nursing and midwifery students. Nurse Education Today 2012; 32: 630–635
- 6-Teroni F, Deonna JA. differentiating shame from guilt. Consciousness And Cognition 2008;17, 725–740.
- 7-Çevik K, Khorshid L. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel davranışları uygulayabilme durumlarının belirlenmesi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2012; 23-30(28): 23-41
- 8-Kavaklı Ö, Uzun Ş, Arslan F. Yoğun bakım hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi, Gülhane Tıp Dergisi 2009; 51: 168-173.
- 9-Beydağ KD, Arslan H. Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışan Ebe Ve Hemşirelerin Profesyonelliklerini Etkileyen Faktörler, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2008; 3(7): 75-87.
- 10-Erbil N, Bakır A. Meslekte profesyonel tutum envanterinin geliştirilmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009; 6(1): 290-302.
- 11-Tracy JL, Robins RW. Appraisal Antecedents of shame and guilt: support for a theoretical model. Personal Social Psychology Bulletin 2006; 32, 1339–1351.
- 12-Sığırı Ü, Tabak A, Sağır A. çalışanlarda suçluluk ve utanç duygusunun cinsiyet yaş durumuna göre mukayesesi ve örgütlerde utanç yönetiminin kullanılması. C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi 2010; 11(1): 71-86.
- 13-Içlı T. Sosyal Değişme süreci içinde kadın suçluluğu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 1998; 5 (2), Aralık:17 - 32